

ایمان صحاف قانع

رؤیاهای فلسفی یک روانکاو

و اندیشه‌های گوناگون

سرشناسه	: صحاف قانع، ایمان، ۱۳۶۴ -
عنوان و نام پدیدآور	: روایهای فلسفی یک روانکاو و اندیشه‌های گوناگون/ ایمان صحاف قانع.
مشخصات نشر	: تهران: آرنا، ۱۳۹۹.
مشخصات ظاهری	: ۱۷۳ ص.
شابک	: 978-600-356934-8
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
موضوع	: نیچه، فردریش ویلهلم، ۱۸۴۴ - ۱۹۰۰ م. . چنین گفت زرتشت-- نقد و تفسیر
موضوع	: Nietzsche, Fredrich wilhelm, 1844 - 1900 . Also sparch zarathustra-- Criticism and interpretation
موضوع	: روانکاوی و فلسفه
موضوع	: Psychoanalysis and philosophy
رده بندی کنگره	: ۳۳۱۷۸
رده بندی دیویی	: ۱۹۳
شماره ثبت کتابخانه ملی	: ۶۴۰۹۱۹۳

شر آرنا

عنوان	: روایهای فلسفی یک روانکاو و اندیشه‌های گوناگون
نویسنده	: ایمان صحاف قانع
ناشر	: آرنا
طرح جلد	: میلاد رضایی
چاپ	: اول ۱۳۹۹
شمارگان	: ۵۰۰ نسخه قیمت: ۳۰۰۰۰ تومان
شابک	: ۹۷۸-۶۰۰-۳۵۶-۹۳۴-۸

www.arnapub.com

فهرست:

۱۰	* پیشگفتار
۱۴	پیشگفتار چاپ دوم
۱۸	آغاز داستان: نخستین رؤیا
۲۰	۱. ژرفاندیشی
۲۲	۲. سرزنش
۲۴	۳. سب
۲۶	۴. ۱.۵. وقت
۲۸	۵. یاری
۳۰	۶. زاینده گی
۳۲	۷. درباره عدالت
۳۴	۸. خودخواهی
۳۶	۹. دل آشوبه
۳۸	۱۰. ستیز
۴۰	۱۱. درباره یأس
۴۱	۱۲. دوری از رنج
۴۴	۱۳. ۱.۳. الام جهان و سطح توقع
۴۶	۱۴. ستایش گمنامی
۴۸	۱۵. مجاورت
۵۰	۱۶. درباره دشمن
۵۲	۱۷. درباره غریق
۵۴	۱۸. خشم اصلی
۵۵	۱۹. چسبندگی و اضطراب
۵۷	۲۰. ستایش محدودیت
۵۹	۲۱. درباره سقف
۶۱	۲۲. درباره شهوت
۶۳	۲۳. درباره پنهان کاری

۶۵	۲۴. فیل و زنجیر
۶۷	۲۵. درباره وجدان
۶۹	۲۶. درباره نیش
۷۱	۲۷. درباره هیاهوگران
۷۳	۲۸. درباره بخشندگی
۷۵	۲۹. درباره کم خونی
۷۷	۳۰. دال گرای
۷۹	۳۱. درباره تضاد اصلی
۸۱	۳۲. درباره سبک
۸۳	۳۳. درباره تن
۸۵	۳۴. درباره تناس
۸۷	۳۵. خوارداشت خو
۸۹	۳۶. درباره معما
۹۱	۳۷. درباره دلبستگی
۹۳	۳۸. درباره ممنوعیت
۹۵	۳۹. اشتباه رایج
۹۷	۴۰. درباره امید
۹۹	۴۱. تجاوز
۱۰۱	۴۲. درباره آموزش
۱۰۳	۴۳. درباره موج
۱۰۵	۴۴. وسواس صعود
۱۰۷	۴۵. واپسین درس
۱۰۹	* پس گفتار
۱۱۰	یادداشت
	اندیشه‌های گوناگون
۱۱۳	مقدمه
۱۱۷	۱. سرخوشی در لحظه
۱۱۸	۲. نادیده گرفتن غریزه

۱۱۹	۳. مبدل شدن به خاریشت
۱۲۰	۴. رابطه خویشی و ناخویشی
۱۲۱	۵. به دنبال ریشه خود بودن
۱۲۲	۶. مسیر متضاد
۱۲۳	۷. درباره شکل گذشته
۱۲۵	۸. باره ملال
۱۲۶	۹. آنچه شما را می شناسند
۱۲۷	۱۰. خوبشوندی خلق و جوی بد و عذاب و حدان
۱۲۸	۱۱. در نه میل لذت شیرازی
۱۳۰	۱۲. درباره افکار
۱۳۱	۱۳. درباره سیمای اری
۱۳۲	۱۴. درباره دروغ
۱۳۴	۱۵. درباره عادت
۱۳۵	۱۶. درباره کارکرد فلسفه در ادب
۱۳۶	۱۷. بهترین کار
۱۳۷	۱۸. درباره یاری دهنده و یاری گیرنده
۱۳۸	۱۹. کیمیا دایی و بی ارزش کردن چیزها
۱۳۹	۲۰. تمحیدزدایی از چیزها
۱۴۰	۲۱. درباره نخستین معجزه
۱۴۱	۲۲. درباره مجاورت
۱۴۲	۲۳. درباره جنون دریانوردان کاشف
۱۴۳	۲۴. درباره جزر و مد
۱۴۴	۲۵. وفاداری اصیل
۱۴۵	۲۶. مصائب نخستین بودن
۱۴۶	۲۷. بی خبرترین مردمان
۱۴۸	۲۸. درباره حساسیت فصلی مزمین
۱۴۹	۲۹. درباره ایگو قدرتمند بی نیاز به سوپر ایگو
۱۵۰	۳۰. درباره بی صبری و سردرد

۱۵۱	۳۱. درباره زیبایی
۱۵۲	۳۲. درباره احساس بی کفایتی
۱۵۳	۳۳. درباره شفایافتگی
۱۵۴	۳۴. درباره سم
۱۵۵	۳۵. تأثیر شکاکیت
۱۵۶	۳۶. درباره مرگ
۱۵۷	۳۷. درباره ارزش نبرد
۱۵۸	۳۸. درباره درختش
۱۵۹	۳۹. درباره معاک
۱۶۰	۴۰. درباره حقیقت
۱۶۱	۴۱. محتوای اخلاقی نگاه
۱۶۳	۴۲. درباره سرکوب
۱۶۴	۴۳. نفی زندگی
۱۶۵	۴۴. درباره نیستی
۱۶۶	۴۵. درباره سرمستی
۱۶۷	۴۶. حقیقت و ناحقیقت
۱۶۸	۴۷. درباره سنگین ترین امور
۱۶۹	۴۸. درباره درمان فوری
۱۷۰	۴۹. درباره نگاه به گذشته
۱۷۲	۵۰. درباره نبوغ

پیشگفتار

آنچه مرا بر آن داشت تا در مورد ریشه‌های فلسفی نوعی درمان روانکاوانه کار کنم، این نکته بود که در هیاهوی کتاب‌های راهنما و نظریه‌های متنوع، معمولاً توجه بیشتر با فرایند درمان و مراحل پیشرفت کار بوده است. خصوصاً در درمان‌های نشانه‌محور امروز که در اکثر دانشگاه‌ها و مراکز آموزش مشاوران و درمانگران رواج دارد. ریشه‌های فلسفی درمان و حتی محتوای کلی آن به انزو رانده‌شده و از رواندرمانی صرفاً به عنوان ابزاری که باید بیشترین سود را در کمترین زمان ممکن، در راه نابودی نشانه بیماری داشته باشد» استفاده می‌شود. این موضوع باعث شد تا با نگاهی تاریخی، به سبک و درمانی که خود دلبسته آن بودم، کار را شروع کنم و به دنبال ریشه‌های فلسفی و محتوایی درمان اگزیستانسیال در کتاب‌های فیلسوفان و درمانگران پیشروی این رشته باشم.

باید اعتراف کنم که بیش از همه کتاب‌ها، قبل از همه شخصیت‌های بزرگ در حیطه روانکاوی، فریدریش نیچه و کتاب «چنین گفت زرتشت» نظرم را جلب کرد. سال‌ها پیش وقتی این کتاب را خواندم، نخستین چیزی که به ذهنم رسید این بود که هدف اصلی از نگارش آن، بیش از فلسفیدن، «درمان کردن» است. بالا شکی ندارم که نیچه در کتاب درخشانش، قصد ارائه یک مدل درمانی و کار در حیطه روان‌شناسی را داشته است.

به همین منظور، در ابتدا و قبل از شروع دستنوشته‌هایم، قصد دارم نگاهی کلی و گذرا به ریشه‌های درمان اگزیستانسیال در کارهای نیچه بیندازم و تمرکز را بر روی کتاب «چنین گفت زرتشت» او بگذارم، تا نیت اصلی من از نگاشتن این کتاب، که

همانا پیوند ریشه‌های فلسفی و محتوای روان‌درمانی است، بیش از پیش روشن و گویا شود.

همان‌طور که پس از خواندن کتاب خواهید دید، ارای فلسفی مطرح شده در این کتاب بسیار نزدیک و الهام گرفته از فلسفه نیچه و شوپنهاور است و کمتر به آرای فلاسفه اگزیستانسیال متأخر پرداخته شده‌است. در واقع این کتاب، حاصل پیوندی است نه ذهن من بین آراء فلسفی و سبکی از درمان پویشی که به آن علاقه دارم، ایجاد کرده است. در اینجا سعی می‌کنم کمی در مورد نیچه و توجه شگفت‌آورش به روان‌شناسی صحبت کنم.

نیچه در بسیاری دارد از روان‌شناسی به نیکی یاد می‌کند و بر این عقیده است که روان‌شناسی خیلی زود به ملکه تمام علوم بدل می‌شود؛ زیرا راهی به اندیشه‌ها و مسائل بنیادین باز می‌کند. و اگر شگفتی از خود را روان‌شناسی بی‌مانند معرفی می‌کند و بسیاری ردپای اندیشه‌های او را در اندیشه فروید یافته‌اند. همین نکات مرا بیشتر مایل به کار بر روی آثار او کرد.

از زمانی که ردپای فلاسفه‌ای مانند شوپنهاور، کانت و نیچه را در آثار درمانگران اگزیستانسیال دیده بودم و در بسیاری از آثار، از همه آنها برتر، ردپای تفکرات کگارد مشاهده می‌شد، با کمال تعجب در بسیاری از این آثار، نیچه چندان که باید نام برده نمی‌شد. اما جندی بعد کتابی از یالوم به دست من رسید با عنوان «وقتی نیچه گریست».^۱ با خواندن این کتاب دریافتم که نویسنده کتاب، بسیاری از آراء و محتوای درمانی خود را از نیچه گرفته است. به‌طوری که یالوم در پس‌گفتار این کتاب می‌گوید: «پایه تفکرات من در زمینه روان‌درمانی اگزیستانسیال و معنای

^۱ یالوم، اروس. وقتی نیچه گریست، ترجمه سنده حسینی، تهران: کاروان، ۱۳۸۴. مارج استابره رمان اصلی ۲۰۰۵.

نامیدی. بر نوشته‌های نیچه استوار است.^۲ در ادامه همان پس‌گفتار، یالوم دلیل اینکه چرا نیچه را در بین فلاسفه تأثیرگذار بر کار درمان بیشتر می‌پسندد می‌گوید:

«سال‌ها به مطالعه آثار فلاسفه بزرگ انگریستانسیال - سارتر، هایدگر، کامو، یاسیرس، کگارد و نیچه - پرداختم. در میان این اندیشمندان، نیچه را خلّاق‌ترین و نیرومندترین یافتم و بیش از سایرین، نزدیک و مرتبط به روان‌درمانی^۳ این به خصوص به آن می‌دهد که اندیشه نیچه، تاجه میزان می‌تواند بر دین ما، درمان‌های امروزی تأثیرگذار باشد.»

اراء فلسفی مطرح شده در این باب، منشأ گرفته از آن چیزی است که من در طی مراحل درمان و در زندگی بیمار، و همچنین زندگی شخصی‌ام تعیین‌کننده و مهم ادراک کرده‌ام. هرچا در متن در داخل گیومه قرار داده‌شده نقل قول مستقیم از نیچه است و کوشش من این بوده است نه بیشتر به تحلیل و نگریستن از منظر خودم به ارتباط بین محتوای درمان و اندیشه فلسفی مربوط به آن پردازم اما در چندین مورد که نقل عبارات می‌توانست کمک‌کننده باشد از نقل مستقیم استفاده کرده‌ام که البته تعداد آن بسیار محدود است.

سرفصل‌ها به‌صورت مجزا به یک مفهوم می‌پردازد و سعی دارد در کوتاه‌ترین عبارات و در کمال اختصار و به‌صورتی روشن مفهومی مهم در طی درمان و در ارتباط با آن نوع روانکاوی هستی‌گرا که مورد علاقه من است را مورد توجه قرار دهد. از بین موضوع‌های بالقوه متعدد، تنها چهل و پنج سرفصل مورد توجه قرار گرفته‌اند و من

^۲ همان ص ۴۵۲

^۳ همان ص ۴۵۳

می‌پذیرم اگر کسی بگوید که موضوع‌های دیگری هم می‌شد در این کتاب مورد بررسی قرار گیرد.

مفاهیم این کتاب، صرفاً از دیدگاه روانکاوانه و در بستر رابطه درمانی قضاوت شده‌اند و حکم کلی، در مورد هیچ‌یک از آنها صادق نیست. همه این فصول صرفاً رویاهایی هستند با کتاب‌دهنده پیش‌داوری‌های روان‌درمانگرانه. تمام کوشش من بازگو کردن شیوه‌ای متفاوت برای بازنگری این پیش‌داوری‌های اخلاقی حاکم بر درون‌مایه روان‌مانی امروز و گاهی بر پایه وارونه‌سازی و سنجش معیار این پیش‌داوری‌های قدرتمند است.

پیشنهاد من برای مطالعه این کتاب نه چندان مفصل، آن است که خواننده علاقه‌مند، در مورد این کتاب صبر پیشه کند. از خواندن روزنامه‌وار آن بپرهیزد و هر بار که به سراغ کتاب می‌آید یک فصل را به کمال اختصار نوشته‌شده، بخواند و سپس اندیشه‌کردن را - به جای خواندن ادامه کتاب - در پیش گیرد. سود واقعی این کتاب آن زمان خود را نشان خواهد داد که بتواند ذهن شما را درگیر موضوع‌های معرفی شده در کتاب کند. این کتابی نیست که آن را است بگذرید و یک نفس تا صفحه آخر مطالعه کنید.

در پایان، می‌خواهم از خانم مرگن سلمان‌زاده برای زحمت برایش و کمک صادقانه در مراحل تکمیل کتاب، سپاسگزاری کنم. همچنین از خانواده‌ام و تمام دوستانی که پیش‌نویس کتاب را خوانده و مرا از دیدگاه خود بی‌پرده‌نگذاشته‌اند، ممنونم. سپاس من نثار تمام آنها باد.

ایمان صحاف قانع